

Het verhaal van mijn vader,
opgetekend door
Lucy Martens.

Het verhaal

van mijn vader

Mijn vader stierf 26 januari 1961, op zijn 42ste verjaardag aan een hersenbloeding.

Wat ik mij nog het meest herinner uit die dagen is vooral de paniek van de volwassenen, mijn moeder, haar zussen, mijn oma. En het feit dat onze poes in quarantaine moest, want de medici wisten niet precies wat de oorzaak was van de hersenbloeding.

Ik heb Wimpie in een boodschappentas, met de bus, naar het ziekenhuis gebracht, dat weet ik allemaal nog. Ik was 10 jaar oud.

Ik zie nog het kooitje waar ze in moest. Ze heeft daar 6 weken in gezeten. Later is Wimpie verdwenen tijdens onze verhuizing, weggeglip en niemand die de moeite nam om te zoeken, het was maar een beest.

Van mijn vader herinner ik mij vooral de zoete geur van alcohol. Als kind vond ik die geur prettig, als hij daar naar rook was hij vrolijk en toegankelijk. De laatste jaren van zijn leven veranderde dat, dan moest je oppassen, hij werd onvoorspelbaar, hij kon ineens in woede uitbarsten.

Maar ik heb zeker ook mooie herinneringen aan hem, hoe hij mijn fiets versierde met Koninginnedag, ik had de mooiste fiets van de hele straat! De aandacht waarmee hij dingen maakte, bijvoorbeeld poppenmeubeltjes voor mijn pop, een bolderkar voor mijn broer. En hoe mooi hij kon schilderen. In de slaapkamer van mijn broer en mij had hij een hele wand beschilderd met het sprookje van Assepoester.

En toch ging het later helemaal mis, het waarom heeft mij mijn hele latere leven bezig gehouden.

Ik wist bijvoorbeeld dat zijn eigen vader was overleden toen hij 2 jaar oud was. En dat zijn moeder toen hertrouwde met een veel jongere man. Van deze man heeft mijn vader veel te lijden gehad, hij werd vernederd en mishandeld, vaak zonder enige aanleiding.

Dit weet ik omdat ik ooit een verslag heb gekregen van een neef, het was het begin van een autobiografie die mijn vader van plan was te gaan schrijven:

‘Hij ranselde en trapte me van de ene hoek naar de andere. Alle kinderen brulden en huilden tegelijk. Moeder kwam er dan tussen en probeerde hem van mij af te trekken. Dit lukte alleen dan, wanneer zijn woede zowat bekoeld was. Was dit niet het geval, dan gebeurde het vaak dat hij ze verder op moeder uitraasde. Dit vonden wij dan altijd het ergste.’

Ook had ik wel eens iets gehoord over zijn oorlogsverleden, hij deed soms stoer over de vele verwondingen die hij had opgelopen. Maar ik wist ook dat hij ‘fout’ was geweest, dat hij voor de Duitsers had gevochten.

Mijn moeder was altijd vaag over deze kwestie, wilde er liever niet mee geconfronteerd worden en aan mijn vader kon ik niets meer vragen.

In 2018 heb ik een aanvraag ingediend bij het Nationaal Archief voor Oorlogsdocumentatie om het dossier van mijn vader in te mogen zien, ik wilde weten wat er écht was gebeurd. Het dossier bevatte het procesverbaal, getuigenverslagen, maar ook een handgeschreven verklaring van mijn vader. En het was toch wel heel bijzonder om 75 jaar na dato deze brief van mijn vader in handen te hebben. In dit verslag beschreef hij wat hij allemaal had meegemaakt.

Het voert te ver om hier alle gebeurtenissen en jaartallen uit de doeken te doen, maar ik zal proberen de geschiedenis van mijn vader zo eerlijk mogelijk weer te geven.

Mijn vader werd geboren in Venlo op 26 januari 1919.

Hij ging 7 jaar naar de lagere school, daarna kreeg hij enkele jaren vakonderwijs bij de paters in Swalmen. Hij heeft van de paters alle kneepjes van de schilderkunst geleerd.

In 1939 kwam hij als dienstplichtig militair in het Nederlandse leger. Hij had eerst geprobeerd zich aan te melden voor het Vreemdelingen Legioen, maar daarvoor bleek hij te klein; het was ook maar een klein mannetje.

In juli 1940 werd hij, op stevig aandringen van zijn stiefvader, lid van de NSB.

Uit een getuigenverslag behorend bij het dossier over mijn vader :

‘Stiefvader en moeder waren beide lid van de NSB, vooral de moeder was erg fel en politiek onbetrouwbaar. Dhr. Martens heeft een zeer slechte opvoeding gehad. Hij kreeg later ruzie binnen de NSB omdat hij weigerde zijn anjer af te doen. Bovendien heeft hij meerdere keren verklaard van die rotzooi af te willen, maar dat hij bang was voor repressailles. Hij stond in de buurt goed aangeschreven.’

In 1939 was hij dus als dienstplichtige in dienst getreden van het Nederlandse leger, hij werd sergeant bij het tweede regiment Infanterie in Den Bosch.

Na de capitulatie werden daar Duitse agenten toegelaten om mannen over te halen te gaan werken in Duitsland. Piet trad toe tot de Nederlandse Opbouwdienst.

In juli 1942 melde hij zich als vrijwilliger in het Duitse Leger. Hij werd onderhoudsmonteur in het tweede Panzerregiment.

Op 9 oktober 1943 deserteerde hij uit datzelfde Duitse leger, volgens de overlevering is hij toen met tank en al Venlo binnen gereden.

Lang heeft hij niet van zijn vrijheid kunnen genieten want, -uit het verslag van een van de getuigen-, *‘heeft zijn moeder hem aangegeven bij de Duitsers’.*

Toen ik dat las was ik wel even van slag; *zijn eigen moeder ?*

Ik heb dit nooit geweten, ik denk zelfs dat mijn moeder het niet wist. Wat moet dit hebben betekend voor mijn vader?

In ieder geval werd hij door de Duitsers veroordeeld tot een jaar in de Bastille in Parijs.

Na het uitzitten van zijn straf werd hij voor de keuze gesteld: of je gaat vechten tegen de geallieerden, of we sturen je naar het Oostfront. Hij koos voor het laatste.

Volgens zijn eigen verslag heeft hij daar ‘*veel ellende gezien en veel ontberingen doorstaan*’. Uit die tijd stamden ook zijn verwondingen, hij heeft meerdere keren in een lazaret gelegen.

In het voorjaar van 1945 is hij weer gewond en bevindt zich aan boord van een schip op weg naar een lazaret.

Binnen onze familie deed het verhaal de ronde dat mijn vader op een schip had gezeten dat getorpedeerd werd en dat hij als een van de weinigen, samen met 50 anderen, het er levend van had afgebracht. Met behulp van Wikipedia heb ik deze gebeurtenis, denk ik, kunnen reconstrueren:

‘De nazi’s voelden in het begin van 1945 de hete adem van de geallieerden in hun nek. In een uiterste poging de gruwelijkheden van de concentratiekampen uit te wissen, zetten zij alles op alles om te voorkomen dat de gevangenen levend in handen van de vijand zouden komen. Honderdduizenden gevangenen werden op zogenaamde dodenmarsen gestuurd naar plaatsen waar de vijand ze niet kon bereiken. Velen overleefden deze barre tocht niet. Bijna tienduizend gevangenen werden overgeladen op de vrachtschepen Thielbeke, Athen en het cruiseschip Cap Arcona.

Op 3 mei kregen ruim tweehonderd RAF piloten de opdracht alle Duitse schepen die ze tegenkwamen te vernietigen, in de veronderstelling dat de nazi’s ze gebruikten om munitie, troepen en SS-kopstukken naar Noorwegen weg te sluisen. Zo gebeurde het dat de Cap Arcona en de vrachtschepen Thielbeke en Athen onder vuur kwamen te liggen.

Vele opvarenden kwamen door verbranding of verdrinking in het ijsskoude water om het leven. De Thielbeke zonk binnen vijftien minuten. Slechts vijftig opvarenden overleefden.’

Uiteindelijk kwam mijn vader terecht in een lazaret in Güstrow en werd hij door de Amerikanen bevrijd, maar tegelijkertijd ook krijgsgevangen gemaakt. Bij terugkomst in Venlo werd hij ‘*gehoond en bespot*’. Dat vond hij erg moeilijk, voor zijn gevoel had hij niks verkeerd gedaan.

In het interneringskamp in Steyl heeft hij mijn moeder leren kennen, zij was op bezoek bij haar jongste zus. Het was volgens haar eigen zeggen liefde op het eerste gezicht. Ik denk dat dat ook wel waar is, de eerste jaren van hun huwelijk zijn ze ongetwijfeld gelukkig geweest.

Ik werd als eerste geboren, 2 jaar later kwam mijn oudste broer en 7 jaar later kregen we nog een broertje.

Toen werd de noodwoning ook te klein en verhuisden we naar een nieuwe 'doorzonwoning' en eigenlijk is daar de ellende begonnen.

Ik herinner mij de vele ruzies, vooral 's nachts. Mijn moeder werd steeds magerder en zieker.

Gelukkig, want achteraf denk ik echt dat het onze redding is geweest, overleed mijn vader en kwam er rust in de tent. Mijn moeder heeft daarna haar uiterste best gedaan ons netjes op te voeden.

Venlo, 20 april 1953.

'Ik draag deze geschiedenis op aan mijn kinderen. Het is mijn wens, dat zij, wanneer zij tot de jaren van verstand zijn gekomen, zich een beeld kunnen vormen van de tijd waarin hun ouders geleefd hebben en het oordeel dat daarop zal volgen niet alleen door geschiedschrijvers en overleveringen beïnvloed wordt.'

Pietje Martens.

